

ABONAMENTUL:

Pe un an . . . 28.— Cor.
Pe jumătate an 14.— „
Pe 3 luni . . . 7.— „
Pe o lună . . . 2.40 „
Pentru România și străinătate:
Pe un an . . . 40.— franci.
Telefon
Pentru oraș și interurban Nr. 750.

REDACTIA
și ADMINISTRATIA
Strada Zrinyi Nrul 1/a

INSERTIUNILE

se primesc la administrație.
Mulțumite publice și Loc deschis costă șirul 20 fil.

Manuscrisurile nu se înapoiază.

ROMÂNUL

Statul bătrânilor e învățătura timpurilor.

Un articol al dlui general Gr. Crăiniceanu. —

Intr'unul din numerii ziarului nostru din săptămâna trecută adusesem știrea, că distinsul general român, d. Gr. Crăiniceanu a publicat în ziarul „Universul” un articol care a produs o vie impresiune în opinia publică din România.

Dat fiind faptul, că noi nu primim ziarele din România, am ajuns totuș să putem reproduce câteva pasagii din acest frumos articol. Generalul Gr. Crăiniceanu ține să dea generațiilor tinere din România sfaturi prețioase și gravele împrejurări, în cari trăim în prezent.

Cuvintele distinsului general român sunt vinite spuse cu absolută sinceritate și cu o altă dragoste și îngrijorare pentru viitorul țării, cari merită să fie cunoscute în cercuri mai largi.

Iată câteva părți din remarcabilul articol al distinsului general:

„Avea-vom sau nu vom avea război, cum să tunul bubue la fruntariile noastre, opinia publică, poporul nostru trebuie pregătit să lupte, așa cum învățătorii și conducătorii țării au pregătit poporul lor pentru războiul din 1870 și cel de azi.

E de mirare chiar, cum nu se aude de conștințe istorice și patriotice, ținute în toate țările, în locul jocului de cărți la care se dedeau toți, bărbați și femei!

Este de mirare, că nu se închid teatrele, cinematografele, cafenelele-concerte, iar fetele, cu sau fără automobile și fără ocupa-

țiune, să lăcreze toate la obiecte pentru soldați și la pansamente pentru răniți!

Este de mirare, că nu se deschid subscripțiuni naționale, mari și mici, fie pentru tezaurul de război, fie pentru materiale, medicamente, baloane, aeroplane și atâtea alte trebuințioase la război! Noi uităm, că un imens incendiu, ce se înalță până la cer, s'a aprins în Europa și că flăcările lui cu siguranță se vor întinde și în peninsula balcanică ȘI NE VOR CUPRINDE ȘI PE NOI. Noi credem, că, la sfârșit, vom răscoli cenușa și oasele altora și vom găsi ceea ce căutăm, fără chiar să ne părțim mâinile...

...De altă parte este drept, că nimic nu e mai greu decât a domina opinia publică în țara noastră.

Trebue să avem cel puțin curajul cunoașterii de sine și să mărturisim adevărul, că noi nu suntem foarte patrioți. Avem mult patriotism pe buze, dar mai puțin în inimă și în fapte. Cauzele sunt pseudo-cultura, lipsa de conștiința datoriei și setea adâncă a bunului trai.

Generația actuală nu-și dă seamă de gravitatea momentelor prin cari trecem. Nu e vorba numai de idealul național, pe care îl visăm de zece secole, ci mai cu seamă de păstrarea NEATĂRNĂREI ȚĂRII, care poate fi în pericol.

Numai orbirea și lipsa de mare patriotism pot să explice unele fapte și manifestări nenorocite.

Pe când în Europa, antimilitariștii, socialiștii, anarhiștii, nihilisții își varsă acum sângele pentru patrie, iată că la noi se manifestează contra apărării țării cu armele în mână!?!...

Pressa noastră, o parte se sperie peste măsură de unele manifestări, și în loc de povești documentate sau de studii asupra problemelor mari ale zilei, se dedă la atacuri personale. E cel mai bun mijloc pentru a nu ajunge la scop, a mări vrajba și a aprinde focul.

Altă pressă se lasă a abineca pe coastele stâncoase și periculoase.

În fine altă pressă, în loc de a comoda — cum face „La Roumanie”, de exemplu — adresează Austro-Germaniei și chiar Nemților din țară cele mai grele insulte. Aceasta este contra celei mai elementare cuvinte și compromite interesele țării.

Această pressă aruncă cuvinte de ticăloșie și chiar de trădare la adresa guvernului țării și șefului său, ceea ce, în împrejurările de față, când lumea înreagă ne privește ca o forță, este o faptă nepatriotică.

Iată tabloul cu petele lui negre și pe o față și pe alta.

Luați seama, Români. Lăsați certele moștenite dela luptele din trecut pentru domnie și putere. Cedați toți unui altuia și uniți-vă cu toții într'un suflet și o cugetare. Nu e moment mai mare în viața unui popor.

Azi nu mai e vremea de acuzări și răsturnări. Guvernul este deja angajat în luptă, în înțelegere cu partidele recunoscute; dați-le sfaturile și tot sprijinul vostru, spre a lupta până la sfârșit... FACETI-VĂ VREDNICI DE ROMÂNIA DE MÂNE.”

PANCEF.

Radu Pancef era învățător în Orhania și a în apropiere de localitate o prisacă frumoasă unde-și petrecea tot timpul său de recreație. Era un om ca de treizeci de ani, și nu a figura comună a Bulgarului neaș. Era de mijlociu și subțire cu o față prelungă și foar-bă. Purta barbă mică și avea un păr foarte negru ca tăciunele și ondulat. Piciorul său foarte mic, iar mâna-i era albă ca de ceară, degete lungi și subțiri. Înțelegea puțin române și vorbea o franțuzească cât se poate de pată. Pierduse pe tatăl său de mult, în războiul Sârbii la Șlivnitza și avea o mamă bătrână de obârșie albaneză. Mama sa avea părul negru, lins pe tâmpile și cu cărare pe mijlocul lui. Ea își petrecea o parte din timp prin două grădini de pomi și de flori, cu o pălărie mare de paie pe cap și cu o foarfecă de grădină în mână. Cealaltă parte din timp o petrecuse, la fereastră dela odaia sa de culcare, așezându-se la catul al doilea, avea o vedere frumoasă și largă pe valea Orhaniei. Acolo, la fereastră, se odihnea într'un jilț vechiu cu cheiea grea, de fier, moștenit din bătrâni, și pe care se putea mișca lesne din loc.

Pe jilțul acela de odihnă, purtând pe nas ochelari vechi cu hulube, citea ziare și reviste, lu-

era cu iglita șaluri de lână, ciorapi și mânuși; iar câteodată, din vreme în vreme și la răstimpuri măsurate, privea departe, pe fereastră, cu trupul și cu brațele nemiscate, și ofta adânc.

Bătrâna femeie era adânc măhnită fiindcă singurul său fiu, Radu Pancef, ca cei mai mulți dintre tinerii bulgari cu oarecare instrucțiune, împărțase credințe socialiste și anarhiste și ca toți acești mult înaintați în cultură și cu desăvârșire luminați asupra legilor firii, ca toți acești prea învățați, era și el ateu.

Da, Pancef era un necredincios, era un ateu. El făcuse puține studii oficiale, dar citise foarte mult, se instruisese singur. Și cu cât citea și învăța mai mult, cu atât lămurirea mai bine, că firea aceasta nu mai are nici un mister, și că dumnezeirea este o rătăcire sau o copilărie a spiritului; un ires care pune stavilă liberei gândiri, întunecă mințile, împiedecă propășia și alcătuirea unei societăți fericite, în cel mai larg înțeles al cuvântului; împiedecă înfăptuirea paradisului aci, pe pământ.

Iar fiul acesta răsvrătit împotriva ordinii sociale și obiceiurilor timpului, era acum bolnav greu și departe, într'un spital militar, pe lângă Zlatitza. Era adus acolo de pe teatru de operațiuni împotriva Grecilor. Și bătrâna Pancef se gândea cu durere că el poate să se prăpădească; dar durerea sa lua proporțiuni îngrozitoare când

se gândea că ar putea să moară în negătuire, în nelegiuire.

Un neguțător bogat, care făcea negustorie pe la Trojan, îi făgăduise că săptămâna viitoare îi va face loc în trăsură, pentru ca să o lase la Zlatitza sau la Pirdop, în apropiere de spital.

Divizia II-a de călărași din armata română trece Dunărea pe la Siliștioara în ziua de 4 Iulie dimineța, iar în după amiaza zilei de 6 Iulie se face stăpână pe cea mai însemnată dintre cheile Balcanilor spre Sofia — pe Orhania — după o încăerare de patru ceasuri cu trei batalioane de pușcași bulgari, iviți în partea locului spre împotrivire.

Pe câmpia cea lungă și îngustă dintre munții acoperiți de codrii divizia se odihnește, de două zile, sub corturi, înconjurată de vedete și având iscoade de cercetare pe toate drumurile și pe toate cărările, care se desfac din nodul acesta de comunicațiuni.

Generalul comandant, un om înalt, oacheș și aspru, se plimbă prin fața cortului său, în așteptarea știrilor dela recunoașteri, fiindcă a pus de gând să porceadă mai departe spre metropola bulgară.

Ofițerii săi de stat major cercetează harta și scriu niște ordine pe o ladă răsturnată sub un stejar singuratec.

Deodată, dinspre Etropol, se arată venind în

Prețul unui exemplar 10 fileri.

In chestia moratorului.

Scurt istoric.— Moratoriul în dreptul comerțului.
— In 1870 este adoptat în drept comun. — Moratoriile din 1912. — Cele din 1914.

De M. Ch.

I.

Cuvântul „moratoriu” își trage origina de la „mora” întârziere. Debitorul care nu-și îndeplinește obligațiunea sa la termen este „în mora”. Deși obligatul este „în mora”, în legislația comercială legiuitorul prin derogare de la dreptul comun, a admis că judecătorul pentru motive de umanitate, ținând seama de situația nenorocită în care se găsește debitorul, să-i acorde un termen de grație, un moratoriu.

Această facultate acordată judecătorului era admisă și în dreptul român anterior. Astfel în codul Andronache Donici, art. 18, Cap. VIII, se spune: „Când se va hotărî de către judecător ca să plătească cineva datoria și va cere „vadea”, i se dă soroc patru luni de zile pentru ca să nu-și vândă fără preț din ale sale”. Art. 15 de sub acelaș capitol, din acelaș acord, adaugă: „cu puterea stăpânirii nu se pot da vadele îndatoritului, spre plata datoriilor decât numai când va da chizeș platnic pentru plata datoriei cu zi hotărîtă, sau când va fi cu păsuirea tuturor creditorilor (Alexandrescu Tom. 5 pag. 503).

În dreptul roman se acordă moratorium când voința creditorilor stabilea aceasta, sau se obținea „Rescriptum indultus litterae iudiciales și litterae quinquenales”. Este cunoscută evoluția ce a încercat procedura romană în ce privește executarea silită a debitorilor insolvari, execuțiunii personale lui manus injectio-i se substituie executarea reală, bonorum venditio și bonorum sectio. Modurile aceste de execuție atrăgeau o degradare personală. Debitorul era lovit de infamie; indiferent dacă i se putea sau nu imputa vre-o culpă. Rigoarea aceasta excesivă față de datornici, era însă contra interesului real al creditorilor și de aceea a fost temperată. O lege din timpul lui August, făcând distincție între debitorii de rea credință și cei de bună credință, dă posibilitatea acestora din urmă să evite infamia, cedând bunurile creditorilor, cesio bonorum. Dar pentru că în multe cazuri se prevedea că această cesiune va fi defavorabilă masei creditorilor, și că ar fi de preferat o continuare decât o lichidare a afacerilor cedentului, s'a început a se lăsa, în aceste cazuri, pe însăș debitor în capul afacerilor sale, concedându-i-se termen pentru plată. Sub Justinian, prin legea 8 C., qui bonis cedere possunt, se ia din mâna împăratului care se împedase cu această prerogativă în chip arbitrar, facultatea de a acorda termene debitorilor cedenti, atribuind-o cu mai mult cuvânt majorității creditorilor.

Din dreptul roman a trecut în legile italiene. Regulele mercantile ale cetăților italiene, așezate pe țărmurile Mediterane și de-alungul drumului spre orient, au avut ca inspirator departat textele dreptului roman. Lyon Caen T. VII p. 5.)

goană o căruță de țară cu doi cai vineți și mărunți, ca ai noștri. În căruță era un om năcăjit, care trăgea mereu pe vizitiu de umeri, glăsuind ceva neînțeles; iar după căruță se țineau doi călărași cu carabinele încărcate și sprijinite pe armul piciorului drept.

Căruța se oprește în fața generalului, și omul năcăjit se coboară. El este foarte curat îmbrăcat.

Poartă țări țărănești, opinci trumoase și tege frumos cu țârsani de păr de capră. Pe cap are căciula de Astrakan, iar peste acest port țărănesc este îmbrăcat cu o manta de cauciuc, ca o manta de ploaie ofițerească.

Unul dintre călărași întinde generalului un răvaș de la locotenentul șef de patrulă, în care se citea că prizonierul are toate arătările a fi un ofițer spion.

În câteva clipe se adună toți ofițerii „cartierului” și chemându-se un călăraș de Dunăre, care știa bine bulgărește, se purcase la cercetare.

Prizonierul, în spaima lui despre soarta ce-

În Franța, lettres de répit, au fost întrebuințate în 1560. Ordonanța din 1560 a stabilit că judecătorii nu pot acorda nici o amânare de plată decât în urma unei scrisori a suveranului și ordonanța stabilea câteva reguli precise pentru concesiunea lor (Mari Tilo d'il falimento Bologna 1894 pag. 442.)

În codul actual francez precum și în legiuirea germană nu mai există.

După recomandarea raportorului Renouard el a fost introdus în codul belgian de la 1882, după care a fost copiat codul român de la 1887.

În dreptul comercial, moratoriul înseamnă termenul de grație pe care tribunalul îl acordă debitorului comerciant nenorocit dar nevinovat și al cărui activ covârșește pasivul, pentru a i se evita sau suspenda starea de faliment. Are caracteristicile următoare: E un termen de grație; Sentința care-l acordă are un efect erga omnes; Durata lui e limitată la 6 luni; Prin acordarea lui, nu se întrerupe cursul dobânzii: Nu-l poate obține decât debitorul comerciant, care poate proba că situația lui e precară și că se datorește unor evenimente extraordinare și neprevăzute sau scuizabile în alt mod; E refuzat celor de rea credință sau chiar neglijenți.

Din dreptul comercial, moratoriul a trecut în dreptul comun. Cum? Pe timpul războiului din 1870, guvernul francez în vederea împrejurarilor extraordinare și pentru aceleași motive pe cari tribunalul ar fi avut a le lua pentru comercianți în fiecare caz în parte, a imprumutat măsura aceasta din dreptul comercial și decretând printr'o lege specială a generalizat-o și în dreptul comun pentru persoanele chemate sub drapel. Astfel a evoluat ideea moratorului și astfel a ajuns în dreptul comun, după ce mai întâi fusese admis numai în dreptul comercial. Și era și natural ca dispozițiunile edictate la început numai pentru comercianți, să tindă a deveni lege generală când împrejurări identice o cer.

De altfel, sub influența dreptului comercial și alte instituțiuni comerciale au fost admise de dreptul civil devenind reguli de drept comun. Asupra acestei influențe d. Lyon Caen în „De l'influence du droit commercial sur le droit civil depuis 1804. Livre du centenaire pag. 207 spune: „Influența dreptului comercial asupra dreptului civil, e constantă și universală. Ea e explicabilă prin aplicarea unei legi de naturală evoluție: Când există două legislațiuni, cea mai simplă, cea mai puțin formalistă, cea mai echitabilă și care face cu totul abstracție de naționalitatea indivizilor și acestea sunt caracterele dreptului comercial în raport cu dreptul civil, tînde a-și extinde aplicația și a deveni lege comună și unică. (Vezi și D. Gălășescu dr. în drept Paris. Extinderea clauzei la ordin în creanțele civile. Pag. 7).

II.

Dar nu numai condițiunea războiului poate îndreptăți acordarea moratorului civil. Austria l-a acordat și în 1912, în timpul primului războiu balcanic fără să fie în războiu. O stare anormală, de forță majoră (mobilizare sau războiu) ridică o mulțime de probleme de drept privat, care prezintă o importanță de primul ordin

asteptă, săvârși cruda nesocotită de a ruga pe călărașul tălmăciu, să fie de partea lui în orice tălmăcire, ca fiind de acelaș sânge cu el. Soldatul cinstit denunță imediat generalului această ciudată propoziție, și din momentul acela toți cei de prinprejur rămaseră temeinic incredințați, că au în fața lor un ofițer de stat major în funcțiune de spionaj.

Fața și toate liniile fapțurii sale, precum și mantaua ofițerească arătau lămurit, că el nu poate fi oricine; ci din potrivă, totul în înfățișarea lui era deosebit. Iar pe deasupra tuturor acestor considerațiuni, care năvăleau învinuitoare și doborâtoare împotriva lui, nenorocitul, în zorul de a spune mereu ceva nou, care să depărteze orice bănuială, se pierdea tot mai mult, se împiedeca în vorbă, se contrazicea și la fiecare încolțire se făcea tot mai palid și rămânea tot mai încrămenit. În cele din urmă, fu desbrăcat până la piele spre aflarea hărțiilor. Și pe când lepăda hainele, una câte una, tremura vargă, ca un iepure îngrămădit.

(Va urma)

pentru viața economică a țărilor mobilizate sau beligerante. Afacerile trebuie să fie turburate pe cât mai puțin posibil și atunci legi, precum legile asupra moratorului, derogatoare de la regulile ordinare, cari regulează raporturile particularilor între ei, devin indispensabile.

Necesitatea edictării lor odată stabilită, se va căuta cel puțin să fie clare, precise, să nu sacrifice decât într'o măsură strict necesară interesele în joc și pentru ca interesații să le cunoască din timp, ca să-și aranjeze afacerile în consecință, e bine ca ele să fie discutate și chiar promulgate înainte, nedevenind executorii decât în caz de războiu, prin decret.

Moratoriile din 1912. Ca legi asupra moratorului în timpul primului războiu balcanic, am avut: în Bulgaria, *legea provizorie asupra moratorului*, publicată, în gazeta oficială din 20 Septembrie 1912 care cuprinde numai următoarele două articole:

1. Se acordă un termen — moratoriu — indivizilor, societăților, băncilor, pentru executarea obligațiunii lor pecuniare, provenind din acte comerciale și civile făcute înainte de 17 Septembrie 1912. Acest termen este de trei luni începând dela data mai sus precizată.

2. Termenul acordat nu oprește cursul dobânzilor.

În Grecia, *legea asupra suspensiei termenelor de prescripțiune a scadențelor și actelor juridice în general*, care are o înșirare mai detaliată a cazurilor în care suspendarea aceasta se aplică. Legea e corolată cu decretul regal, autorizând Banca Atenei să nu ramburseze depozitele sale la vedere și cu scadență fixă, decât cu timpul și pe măsură ce disponibilitățile ei îi vor permite.

În Serbia, *legea dela 1 Octombrie 1912*, ea cuprinde trei articole, al căror conținut specifică mai clar decât legea bulgară cazurile în care se aplică.

Legile asupra moratorului votate de statele balcanice și starea de războiu în care se găseau, au avut o repercursiune asupra legislațiunii Austro-Ungariei.

Se știe că regulamentarea polițelor „Wechselordnung” stabilită pe reguli stricte, nu admite prelungirea termenelor de schimb în caz de forță majoră. Așa se pronunță de altfel tribunalele germane din 1870. În Franța din contră, jurisprudența consideră că termenele de protest și de recurs sunt prelungite în caz de forță majoră, apreciind însă foarte sever asupra circumstanțelor din care ea rezultă. (Vezi Anuales de droit comercial Februarie 1913. Pag. 71).

În Austria chestiunea a fost mai îndoielnică. Cu toate că „Wechselordnung” era încă în vigoare (legea aceasta a fost publicată în Austria la 25 Ianuarie 1850), majoritatea tribunalelor, interpretând art. 85 din legea W. O. după care termenele de protest se determină prin regula locus regit actum au admis, în timpul războiului franco-german, opiniunea contrară celei consacrate de tribunalele germane. (Vezi jurnalul „Die Zeit” din 12 Noembrie 1912).

De aci s'a născut în Austro-Ungaria o stare de incertitudine și de îndoială, în ce privește termenele de prezentare a efectelor de comerț trase asupra statelor balcanice.

Mai multe corporațiuni comerciale și industriale au cerut ca chestiunea să fie regulată pe cale legislativă. (Vezi Mesures législatives en Autriche-Hongrie par suite de la guerre balcanique de E. Gergely, avocat în Budapesta, publicat în Revue des sociétés. 1913 pag. 26 și Bulletin de la Fédération des industriels et commerçants français. No. din Februarie 1913 pag. 163).

Pentru a satisface această cerere, guvernul austriac s'a pus de acord cu guvernul ungar pentru a prezenta Camarelor textul următor, care este reproducțiunea literală a art. 53 al regulamentului uniform asupra scrisorii de schimb și biletului la ordin, adoptat de conferința internațională de la Haga, la 23 Iulie 1912.

„Când prezentarea scrisorii de schimb sau facerea protestului în termenele prescrise este împiedecată printr'un obstacol însurmontabil (caz de forță majoră), aceste termene sunt prelungite. Purtătorul este ținut să anunțe, fără întârziere forță majoră girantului și să menționeze anunțul acesta datat și semnat de el pe scrisoarea de schimb, pentru surplus dispozițiunile legii asupra schimbului sunt aplicabile.

După încetarea forței majore, purtătorul trebuie fără întârziere, să prezinte scrisoarea la acceptare sau plată și dacă este loc să drezeze protestul.

Dacă forța majoră persistă peste termenul de 30 de zile începând dela scadență, recursurile pot fi exercitate fără să mai fie nevoie nici de prezentare, nici de făcerea vre-unui protest.

Pentru scrisorile de schimb la vedere, sau la un anume termen dela vedere, termenul de 30 de zile începe dela data la care purtătorul a anunțat, — chiar înaintea expirării termenelor de prezentare, — forța majoră girantului său.

Nu sunt considerate niciodată ca constituind cazuri de forță majoră, faptele pur personale ale purtătorului sau celui pe care el l'a însărcinat cu prezentarea scrisorii sau facerea protestului.

În Austria, acest text a fost votat fără desbateri și a devenit „legea dela 30 Noembrie 1912” intitulată: „Legea concernând influența forței majore asupra îndeplinirii actelor relative la scrisoarea de schimb sau biletul la ordin”.

D. Grünhut raportorul comisiei juridice din „Herrenhaus”, însărcinată să eximeneze textul de mai sus, a justificat astfel noua lege.

„Comisiunea dv., juridică nu și-a ascuns consecințele supărătoare pe cari ar putea să le aibă introducerea în noul nostru drept a dispozițiilor împrumutate din legea uniformă asupra polițelor adoptată la Haga la 23 Iulie 1913.

S'ar putea ca giranții austriaci să fie expuși la recursuri în schimb, fără ca ei să poată la rândul lor să recurgă contra giranților precedenți sau trăgătorilor, dacă aceștia s'ar afla de exemplu în Germania. (În Germania tribunalele nu admit prelungirea termenelor de schimb în caz de forță majoră, ei nu au admis moratoriul nici în actualul război.) Mai mult încă, s'ar putea ca purtătorii bulgari, sârbi sau greci în loc de a aștepta ridicarea moratorului pentru a urmări pe acceptanții domiciliați în Peninsula balcanică, să urmărească îndată după expirarea termenului de 30 zile (aliniatul 4 al legii citate) pe trăgătorul sau giranții austriaci expuși la recursuri de schimb. Dar cercurile comerciale cari așteaptă noua lege socot că utilitatea pe care ea o prezintă pentru satisfacerea intereselor economice nediscutabile, trebuie să prevaleze asupra inconvenientelor eventuale ce va da naștere.

În aceste condiții, comisiunea dv., a socotit că trebuie să treacă peste observațiile precedente cari ar fi întârziat votarea legii și au dat aprobarea proiectului.”

Remarcăm de altfel asupra acestui punct că ideile franceze mai bine adaptate circumstanțelor, au triumfat contra rigorismului dreptului de schimb german.

Războiul.

Luptele în Polonia.

Budapesta. — Lupta ce decurge în Polonia progresează favorabil pentru armatele aliate. Forțele mari rusești, cari au înaintat în Galiția occidentală au fost atacate dinspre sud de trupele noastre și cele germane. Aliații au capturat 2200 de prizonieri ruși și o parte din trenul dușmanului. În Carpați au avut loc lupte parțiale. Dușmanul ce a pătruns în Beskizi l-am respins și am făcut 500 prizonieri. — (Gen. major Höfer. (Biroul de presă al guv. ungar.).

Încercările triplei înțelegeri de a atrage Bulgaria în război.

București. — Cenzurată. — Ziarele de aici publică următoarea telegramă primită din Petersburg:

Se comunică din surse înalt autorizate, că tripla înțelegere, văzând că e imposibilă o împăcare între statele balcanice, a hotărât să ia în propriile sale mâni această cauză.

Tripla înțelegere a făcut un demers colectiv la Sofia declarând, că dacă Bulgaria menține o neutralitate amicală, va primi o mică compensație, dar dacă va merge împotriva blocului german, va avea deplina realizare a idealurilor sale naționale, împlinire ce se va face după terminarea războiului. Bulgaria trebuie să se încreadă în mod absolut în tripla înțelegere.

— Dacă Bulgaria va ataca însă vre-un stat aliat sau prieten al triplei înțelegeri, ea va fi considerată ca fiind în stare de război cu tripla înțelegere.

Nota aceasta, care e considerată în unele cercuri ca un ultimatum adresat Bulgariei, nu este încă confirmată în mod oficial. Cu toate acestea ea a produs o mare impresie în cercurile politice și diplomatice.

Serbia dispusă să facă concesii.

Roma. — *Correspondentul din Balcani al ziarului „Times” telegrafiază din Sofia, că Serbia văzând gravitatea situației, este dispusă să acorde concesii căci singura speranță a ei de a-și păstra independența, este succesul triplei înțelegeri; prin urmare Serbia se vede obligată să facă ori ce pas ar fi cerut de împrejurările actuale. (A. T. I.)*

În jurul constituției unei ligi balcanice.

Roma. — Ziarul „Corriere della Sera” află că constituirea unei ligi balcanice se prezintă din nou ca posibilă. Serbia pare a fi dispusă să facă astfel de concesii cari să înlesnească o înțelegere cu Bulgaria. Acest succes a fost obținut de ministrul rus la Niș care după știri din isvor sârbesc s'a dus la Sofia pentru a lămuri guvernul bulgar asupra unor nevoi ale politicii sârbe.

„Corriere della Sera” adaugă că odată învinsă împotriva Serbiei, va trebui să se învingă și greutățile pe cari le pune Grecia, care nu vrea să renunțe la învecinarea teritorială cu Serbia, și nu vrea ca Monastir să fie al Bulgariei.

În această privință, o personalitate politică bulgară, fiind interviewată de același ziar a declarat că dacă Grecia nu va renunța la năzuințele sale asupra Monastirului, Bulgaria este încă departe de a se desinteresa definitiv de Salonic. Se speră totuși că toate piedecile vor fi învinse.

După „Idea Nazionale” tratativele cari se urmează în vederea unei înțelegeri sârbo-bulgare nu urmăresc facerea unui acord efectiv între cele două țări balcanice împotriva Austro-Ungariei și a Turciei. Dacă aceste negocieri vor isbuti, ele vor alcătui un element însemnat din marcea problemă a unei noi ligi balcanice.

Legatiunea sârbă din Roma declară însă că nu știe nimica despre negocierile sârbo-bulgare.

„Tribuna” află din Atena că atât presa cât și opinia publică din Grecia sunt alarmate în urma negocierilor sârbo-bulgare, temându-se de rezultatele vătămătoare ce ar putea să le aibă față de interesele Greciei. Aceasta nu va lua parte la nici un fel de tratative, fiind protivnică la ori ce gând de concesie teritorială în favoarea Bulgariei. Mai mult încă: Grecia nu renunță la dreptul său de a protesta și eventual de a interveni chiar cu arme în cazul dacă concesii ce Serbia le-ar face Bulgariei ar turbura echilibrul balcanic.

Petrograd. — Ziarul „Ruskoie Slovo” află următoarele în privința tratativelor pentru înființarea blocului balcanic:

„Stăruințele României de a reînființa blocul balcanic n'au rămas fără rezultat.

Atitudinea cercurilor bulgare e mult mai pașnică, iar declarația României că e dispusă a face sacrificii, a produs o adâncă impresie în Serbia.

Alianța proiectată are în vedere restabilirea tratatului bulgaro-sârb. E neîndoios că și Serbia ar fi dispusă să facă oarecari sacrificii, chestia e numai dacă le va face la timp și dacă va reuși să încheie alianța cu Bulgaria înainte de înaintarea trupelor austriace în interiorul Serbiei. România n'a obținut rezultate tocmai importante la Atena. Grecia nu pare dispusă a face concesii”.

Ofensiva Francezilor.

Berlin. — Dela cartierul principal german se anunță: În noaptea de Sâmbătă spre Duminică am evacuat, conform planului de operațiune, localitatea Vermeles, ce se găsește spre nordost dela Bethune, din cauză că menținerea acestei localități ar fi reclamat jertfe superflue, bombardând artileria franceză fără întrerupere această localitate. Edificiile le-am aruncat în aer. Trupele noastre s'au retras în pozițiile con-

struite spre ost dela Vermeles. Dușmanul până acum n'a fost capabil să le urmărească. Dela Altkirch spre vest și sudvest Francezii și-au repetat atacul cu forțe considerabile, dar fără succes. Ei au suferit între altele mari pierderi. Pe frontul dela apus n'a avut loc nici un eveniment mai important. Dela lacurile Mazuri spre ost dușmanul a fost liniștit. Luptele dela Lodz, corespund, ca și până acum, așteptărilor noastre. În Polonia de sud nu e nici o schimbare. — (Biroul de presă al guv. ungar.).

La Przemysl nu sunt lupte.

Budapesta. — Centrul luptelor din nord e în Polonia, unde luptele continuă neîntrerupt de 3 săptămâni. Rezultatul de până acum al acestor lupte, e că i-am respins pe Ruși în toate punctele constrângându-i la defensivă și împiedecându-i să poată pătrunde în Germania. Am făcut cu soldații germani împreună, dela mijlocul lui Noembrie până acum, peste 150.000 de prizonieri ruși. La Dunajec am pus stavilă înaintării Rușilor. La Przemysl nu sunt lupte. Deciderea luptelor se poate aștepta în Polonia rusească.

Sârbii primesc ajutor.

Budapesta. — (Oficial). — De pe câmpul de război dela sud se comunică: Trupele noastre câștigă teren spre sud dela Belgrad. Dela Aranghelovaț și Gru-Milanovaț spre apus, dușmanul a primit ajutoare și continuă să atace foarte vehement spre apus. În ținuturile ocupate de trupele noastre pe cari le-am găsit aproape de tot pustiite, locuitorii refugiați se reîntorc mereu la vetrele lor. În Belgrad au rămas dintre locuitori cam la 15 mii. Noule organe administrative și-au început activitatea.

Rennenkampf deținut.

București. — „Adevărul” anunță din Odessa: Generalul rus Rennenkampf a fost deținut. Rennenkampf a sosit cu o întârziere de 18 ore la punctul indicat de statul major rusec, așa că Germanilor li s'au dat prin aceasta întârziere posibilitatea de a rupe linia armatei rusești.

Germanii ocupă Lodzul.

Berlin. — Dela cartierul principal german se anunță: Trupele noastre au ocupat azi Duminică după amiază Lodzul. Rușii se retrag având pierderi mari.

Înfrângerea Rușilor la Censtochowo.

Berlin. — (Oficial). — Afirmatiunea comunicatului rusec, datată din 29 Nov., că ofensiva Germanilor la Censtochowo ar fi eșuat nu e adevărat. Adevărul e chiar contrarul. Atacul corpului de armată XVII rusec, care în cursul luptei se apropiase la 60 metri de noi, a eșuat și i-am respins pe Ruși cauzându-le pierderi extraordinar de mari. Rușii au lăsat pe câmpul de luptă numeroși morți și răniți, fiind constrânși să se retragă în alte poziții.

Înfrângerea Rușilor în Carpați.

Cașovia. — Trupele noastre i-a bătut pe Rușii ce au năvălit în comitatul Sáros. Dușmanul încearcă să se refugieze peste hotare. Am capturat mulți prizonieri și multă pradă de război. Populația întâmpină entuziasmată trupele noastre eliberatoare.

Iglo. — Comisarul regesc a adus la cunoștință prefectului comitatului Sáros că s'a constatat că dintre Rușii cari au năvălit pe teritoriul comitatului numai o mică parte se mai găsește la hotare, și și aceștia se grăbesc să se refugieze peste graniță. Cîrculația de trenuri va fi restabilită în Sáros din nou începând de mâine.

Succesul Germanilor în Argonnes.

Haga. — Ambasada franceză de aici a dat comunicatul următor: Francezii sunt expuși în pădurile Argonnes la atacuri foarte vehemente. Germanii l'au alungat pe dușman din partea nord-vestică a pădurii Grurie cu explozii.

Duel între artilerii în Alsacia.

Genf. — Ieri și alaltăieri s'a auzit din Alsacia de sus fără întrerupere bubuiturile tunurilor grele germane, cărora le răspundea din când în când artileria de munte ușoară a Francezilor. Ofensiva care s'a remarcat de vre-o câteva zile a luat o formă de tot tipică. Germanii bombardează mai cu seamă localitatea Pfetterhausen, în care au fost incendiate mai multe edificii. Spre ținutul Sundgau sunt în drum considera-

bile coloane de artilerie și muniție. După știrile sosite dela granița Francezii se pregătesc să pornească din Belfort o acțiune mai mare. Toate presemnele arată că sunt iminente evenimente importante.

Victorii turcești.

Constantinopol. — Agenția otomană publică următorul comunicat al statului major turcesc: Trupele engleze debarcate ieri Sâmbătă, au atacat pozițiile noastre dintre râul Tigris și canalul Suvaia. În cursul luptei i-am respins pe Englezi, cauzându-le mari pierderi. Am capturat o mitralieră și o mare cantitate de material de războiu. (Biroul de presă al guv. ungar.)

Diferite.

— După cum se anunță din Sofia pierderile Sârbilor se urcă până acum la 98 mii de oameni.

— După o știre din Petrograd în Rusia au fost chemați sub arme toate contingentele de glotași.

— Consiliul de miniștri japonez a luat hotărâre pentru egalindreptățirea raselor galbenă și albă.

— După cum se anunță din Berlin Anglia are de gând să forțeze trecerea prin Dardanele. În scopul acesta stau gata în fața Dardanelor 40 de vase engleze și franceze.

— Din Berlin se anunță că bombele aruncate din Zeppelinuri asupra Varșoviei, au omorât 70 de oameni.

— Primul ministru Portugaliei a declarat în cameră, că 4 armate stau gata de plecare în Africa. Totodată Portugalia va avea să mai formeze un corp de armată care să fie trimis în pe unul din câmpurile de războiu.

— Mobilizarea în Turcia continuă cu febrilitate. În Ianuarie vor fi concentrați alți 30.000 de oameni.

— Cartierul principal sârbesc — după cum se anunță din Sofia — a fost mutat la Jagodin. Ofițerii instructori francezi și englezi au fugit din Serbia.

— După o știre din Roma, în Egipt au fost executați 10 ulema pentru că erau germanofili.

Luptele la Arangelovat.

Budapesta. — Oficial. — Luptele, ce sunt în curgere dela Arangelovat spre vest și sudvest sunt extraordinar de îndârjite și cu pierderi mari. Luptele încă nu sunt decise. Ieri am capturat peste 600 de prizonieri.

Germanii resping atacurile franceze.

Berlin. — Dela cartierul principal se anunță: În Flandria și spre sud dela Metz am respins atacurile Francezilor. În La Basse, în pădurile Aragonnes și spre sudvest dela Altkirch am avansat.

Ocuparea Semedriei.

Timișoara. — După știrile sosite din sursă autentică, trupele noastre din armata a V-a balcanică avansând dela Belgrad, au ocupat Semedria.

Comunicatul statului major rusesc.

Christiana. — Statul major rusesc a dat ieri următorul comunicat: În prima Decembrie a fost relativ liniște pe întreg frontul. La Lovic lupta continuă, dar a slăbit în vehemență. În 2 Decembrie, pe la miezul nopții dușmanul a înaintat în formațiuni închise și spre nord dela Lodz a făcut un atac îngrozitor împotriva pozițiilor noastre, dar i-am respins. Spre sud dela Cracovia trupele noastre au intrat în Weltschko.

Declarațiile dlui Ion Lahovary.

București. — Fruntașul liberal, d. Ion Lahovary a făcut unui redactor dela nou înființatul ziar „Steagul” următoarele declarații:

— „Eu unul declar, că sunt fericit, că a putut până acum România să nu fie trasă în conflict. Nici o necesitate imperioasă nu ne-a impus până astăzi ca să ne abatem dela deciziunea luată în Consiliul de coroană cu majoritate de 17 glasuri contra 1. Eu declar sus și tare, că atunci când este vorba de a cere acestei țări mult încercate în cursul vremilor jertfe de sânge și de lacrimi — nu mai pomenesc de sacrificii materiale bănești — sunt sgârcit, foarte sgârcit”.

Camera franceză a fost convocată la Paris.

Bordeaux. — Consiliul de miniștri ținut sub președinția dlui Poincaré a decis convocarea corpului legiuitoare pe ziua de 22 Dec. n. la Paris

Guvernul român și ocuparea Belgradului.

București. — Se pare că guvernul a început să se ocupe serios de evenimentele externe și după cât am aflat, consiliul de miniștri de Mercuri a discutat în special situația creiată prin ultimele înfrângeri ale Sârbilor.

E fapt acum că trupele austro-ungare au ocupat Belgradul, precum e de asemenea adevărat că și pe celalalt front, Sârbii nu stau mai bine, și consiliul de miniștri a examinat întru cât aceste noi fapte pot atinge România.

După cum ni se asigură din cercuri bine informate, fără a contesta gravitatea situației, guvernul nu o privește totuși cu pesimism.

Vineri consiliul de miniștri s'a întrunit din nou pentru a lua cunoștință despre noile știri cari se așteptau să sosească din Serbia.

Consiliul a constatat în unanimitate că, *căderea Belgradului în nici un caz nu influențează atitudinea României.* După consiliu d. Brătianu a făcut o vizită reprezentanților diplomați din București, între cari și reprezentanților austro-ungar și german.

INFORMAȚIUNI.

Arad, 7 Decembrie 1914.

Cracovia.

Cracovia, vechea reședință a regilor Poloniei, care este acum un punct de sprijin al operațiilor războinice, este unul dintre cele mai remarcabile orașe ale monarhiei noastre. Numeroase amintiri istorice sunt țesute cu vechea capitală a Poloniei, care timp de veacuri a fost reședința, locul de încoronare și de înmormântare a regilor poloni.

Cracovia a văzut creșterea puterii polone, că a prosperat și înflorit sub aripile vulturului alb și a decăzut când acesta a slăbit, pentru ca mai târziu să ia un nou avânt sub Austria.

Unsprezece veacuri cuprinde istoria acestui oraș. Polonii și Germanii s'au ciocnit aici și și-au încercat forțele când în emulațiune pașnică, când în lupte crâncene; Maghiarii și Tătarii au jefuit și ars fortăreața, moartea neagră (ciuma) a băntuit între zidurile ei. Suedezii și Rușii o incendiară, dar toți dușmanii n'au putut să-i nimicească existența, grație situației favorabile în care se află, în valea roditoare a Vistulei la gura râului Rudawa și lângă marile căi comerciale cari duc în Orient.

Istoriograful poloni atribuie fondarea orașului unui duce legendar, cu numele Krok (Krakus). Acesta a ucis pe grozavul balaur dintr'o peșteră ce se vede și astăzi și înființă pe la anul 700 d. Chr. pe muntele Wavel un castel, împrejurul căruia s'a format treptat orașul Cracovia. În veacul următor Cracovia ajunsese sub dominațiunea polonă. Pe la 1250 regele Boleslav aduse coloniști germani. Wladislav I ridică Cracovia la rangul de reședință și se încoronă acolo la 1320. Cracovia ajunge la o mare înflorire sub fiul lui Cazimir I (1333—1370) care o fortifică, clădește palatul regal, universitatea, bisericile etc.

În urma mutării reședinței regale la Varșovia la 1610, Cracovia căpătă prima mare lovitură; urmară apoi altele, ca năvălirile Suedezilor, Rușilor etc., astfel încât din 80.000 locuitori, la sfârșitul veacului al 18-lea, nu mai rămăseseră decât 9450.

La a trei împărțire a Poloniei, în 1795, Cracovia trecu la Austria. Astăzi are o populație de 67.000 locuitori.

Sc.

Dela Curtea regală română. Exc. Sa d. Simeon Radef, trimis extraordinar și ministru plenipotentiar al M. S. regelui Bulgarilor, a fost primit în audiență de M. S. regele Ferdinand, pentru a-I trimite scrisorile sale de acreditare, față fiind d. ministru secretar de stat la departamentul afacerilor străine.

M. S. regele Ferdinand a primit din partea M. S. împăratului Germaniei, rege al Prusiei, o scrisoare, drept răspuns la notificarea ce I s'a făcut de către regele pentru încetarea din viață a M. S. regelui Carol I. precum și pentru suirea Maj. Sale pe tron.

Ex. Sa d. Dr. Baron von dem Bussche-Haddenhausen, trimis în misiune extraordinară spre a gera afacerile legațiunei Germaniei la București, a avut onoarea a remite M. S. regelui această scrisoare.

Ultima oră.

RUȘII REOCUPĂ MAI MULTE LOCALITĂȚI DIN BUCOVINA. — MIZERIA ÎN BUCOVINA.

Burdujeni. — (Cenzurată). — Se știe că înainte de reocuparea Cernăuților de către Ruși, el fusese evacuat de către armata austro-ungară, care s'a retras spre Dorna-Vatra. Acum nefiind împiedecați de nimeni, reocupă mai multe localități ce mai erau în stăpânirea lor și anume: Strojineț, Siret, Hliboka, etc. În aceste localități vine ziua câte o patrulă de cazaci, stă toată ziua și seara se retrage.

Populația bucovineană îngrozită de barbariile comise de cazaci încă din prima oră, își lasă avutul în părăsire și se refugiază, unii pe lângă frontiera română, alții în țară, ori, trec prin Palanca spre Viena.

Zilnic trec prin gara locală sute de familii, cari se găsesc într'o cumplită mizerie, — căci în Bucovina e mare lipsă de alimente iar din România nu-și pot procura deoarece nu li se permite de către funcționarii vamali.

Funcționarii și autoritățile din gară văzând situația precară în care se găsesc acești nenorociți se poartă foarte amabil față de ei.

În localitate s'a format un comitet de d-șoare care zilnic sunt în gară împărțind acestor prizoniți de soartă; ceai, pâne vin etc.

București. — Cenzurată. — **Dela Burdujeni și Dorohoi sosesc știri groaznice despre starea populației românești. Cea mai mare parte s'a refugiat la graniță și este într'o stare de plâns, fără îmbrăcăminte și fără hrană. Pe străzile Sucevei copiii mor de foame. Ajutoarele ce se trimit din țară sunt insuficiente.**

SASE LUNI PENTRU UN ARTICOL.

Seghedin. — Tribunalul de aici a osândit la 6 luni temniță de stat pe publicistul sârb Dr. Jaša Tomici, șeful Sârbilor radicali din Ungaria, pentru un articol „agitatoric” scris din prilejul procesului Rutenilor din Sătmar, în care articol d. Jaša Tomici a criticat administrația ungurească.

D. Pașa Tomici s'a declarat mulțumit cu sentința adusă, a cerut însă tribunalului să-i permită începerea imediată a pedepsei, căci, — a spus d. Jaša Tomici, „mai bucuros vreau să stau în temniță de stat, decât să fiu internat cine știe pe unde”.

CONTELE ȘT. TISZA — MINISTRU DE EXTERNE?

Berlin. — Cenzurată. — În cercurile politice berlineze dominează părerea generală, că, călătoria contelui Tisza la Berlin e în strânsă legătură cu numirea în curând a acestuia ca ministru de externe al monarhiei. În cazul acesta, se spune în aceleași cercuri, urmașul contelui Tisza ca prim-ministru va fi numit contele Khuen-Héderváry.

LUPTELE ÎN CARPAȚI CONTINUĂ.

Budapesta. — Luptele în Carpați continuă fără întrerupere, dar până acum au rămas nedecise. Deciziunea se va aduce nu aici, ci în Polonia rusească, unde — după cum se comunică dela cartierul general — stăm bine. Rușii sunt siliți numai la defensivă.

LUPTELE ÎN SERBIA.

Budapesta. — Oficial. — După ocuparea Belgradului operațiunile noastre de războiu pretind o altă grupare a forțelor noastre a cărei amănunte nu pot fi comunicate publicității.

SEDINȚA CAMEREI MAGNATILOR.

Budapesta. — Azi dimineață la orele 11 casa magnaților a ținut sedință sub președinția baronului Samuil Iosika. În discursul său de deschidere președintele anunță ocuparea Belgradului de către trupele noastre. S'au desbătut apoi rapoartele comisiilor.

Sedința s'a terminat la amiază.

Redactor responsabil: Constantin Savu.

SE CAUTĂ BONĂ ROMÂNĂ.

O familie din Viena caută o bonă română. Ofertele să se adreseze administrației ziarului „Românul”.

(Su 2328—3)